

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

104. Основно училище "Захари Стоянов" – гр. София

УТВЪРЖДАВАМ

ДИРЕКТОР:

/Д/

ПЛАН

**ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩНИЯ КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ ЗА
СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
„Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в
системата на предучилищното и училищното образование“**

Учебна година 2026/2027

**НАСТОЯЩИЯТ ПЛАН Е ПРИЕТ НА ЗАСЕДАНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИ
СЪВЕТ С ПРОТОКОЛ № 13/14.09.2026г. и е утвърден със заповед на директора
№ 1553/14.09.2026г.**

I. Състав на Съвета:

Председател: Наталия Билковска – ЗДУД;

Членове:

1. Веселин Танчев - ЗДУД;
2. Евелина Тодорова - пед. съветник;
3. Наталия Крохмалъ – психолог;
4. Мария Христова - старши учител;
5. Силвия Илиева – родител;
6. Мария Блажева – ученик;

II. Основни положения:

1. УКССН е помощен орган на училищното ръководство, който отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.
2. УКССН се назначава със заповед на директора на училището.
3. УКССН се оглавява от заместник-директор в училище.

II. Основни цели на политиката за превенция и интервенция на насилието:

Политиката за превенция и интервенция при насилие е цялостен набор от принципи, стратегии и действия, насочени не само към реакция след акт на насилие, но и към неговата превенция. Нейните цели са многостранни и се разглеждат на няколко нива:

- Да създаде позитивна култура и климат в училището;
- Да повиши осведомеността на всички участници в процеса на предучилищното и училищното образование, че насилието е неприемливо поведение;
- Да разработи система за превенция, която създава условия за превантивна работа с класа и включва децата в образователни дейности, семинари, работилници, които да ги запознават с различните форми на насилие и тормоз, да възпитават уважение и толерантност към различията, да развиват чувствителност към границите на другия, етика на взаимоотношенията, кое поведение е приемливо и кое – не, как да се реагира на неприемливо поведение, др.;

- Да създаде система за интервенция като разработи или разясни съществуващи правила и процедури във връзка с всяка една проява на насилие и тормоз, включително по отношение на идентифициране и сигнализиране;
- Да създаде система за предоставяне на подкрепа за пострадалите и въввлечените в ситуациите на насилие и тормоз;
- Да развие устойчива система за изграждане на капацитет у всички участници в образователния процес под формата на обучителни дейности, механизми за сътрудничество с други, външни за училището, центъра за подкрепа за личностно развитие, специализираното обслужващо звено, държавните служби, организации или институции, изграждане на ефективна система за дежурства и др.;
- Да създава механизми за проследяване на ефективността от дейностите по превенция и интервенция.
- Да гарантира правото на закрила от насилие на деца, въввлечени в родителски конфликти и минимизиране на психологическите и емоционалните последици.
- Превенция употребата на наркотични и нови психоактивни вещества и гарантиране правото на закрилата на децата и младежите, употребяващи и/или злоупотребяващи с наркотични вещества.
- Да гарантира правото на закрила на децата от насилие чрез информационните и комуникационните технологии.

Основната цел на цялата политика за превенция и интервенция е да се създаде общество, свободно от насилие, където всеки човек може да живее с достойнство в безопасност.

III. Измерения на насилието и тормоза в системата на предучилищното и училищното образование

Какво е насилие? В България в официална употреба е дефиницията на понятието „насилие“, дадена в параграф 1, т. 1-5 от допълнителните разпоредби на Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето: „Насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие“ е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

„Пренебрегване“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи. Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най-неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът между връстници е групов феномен. Случаите на тормоз се извършват в групова среда, в присъствието на други връстници и в отсъствието на възрастни. „Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Ключови в разбирането за тормоза са следните характеристики:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира;
3. Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

Физически тормоз, например, блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спяване, затваряне в някое помещение.

- **Психически тормоз**, например, подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в група – под формата на
- изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

- **Сексуален тормоз** – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до нахърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смушаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унижителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие.
- **„Кибер насилие“** и **„Кибер тормоз“** са насилие и тормоз, които се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват създаване и разпространение на обидни, заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават: снимането на детес мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и др. Ако дете е въввлечено в рискова ситуация онлайн, това винаги има своите отражения в реалния му живот. Преживяванията за детето могат да бъдат дори поунижителни, тъй като кибертормозът не може да бъде прекратен веднага и е достъпен до много по-голям кръг хора. Разлики между тормоз и закачки или игра междудецата и учениците По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои – от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

III. Дейности на УКСН за предотвратяване на тормоза и насилието в училище

1	Изготвяне на актуализиран годишен план на УКСН.	Отг. Н.Крохмалъ М. Христова	Срок 11.09.2026г.
2	Запознаване на педагогическия съвет с плана.	Отг. Н. Крохмалъ	14.09.2026г.
3	Актуализиране на създадените единни правила за задълженията навсички служители, свързани със случаите на тормоз и организира залагането им в Правилника за дейността на училището.	Отг. Н. Билковска	постоянен
4	Запознаване на родителите с превенцията на тормоза училище.	Отг. Н. Билковска, Е. Тодорова	29.10.2026г.

5	Съставът на УКССТ се събира на редовни съвещания три пъти годишно и при необходимост.	Отг. Н. Билковска	Постоянен срок
6	Координиране на системата за наблюдение и контрол - редовни дежурства на учителите по график.	Отг. Н. Билковска	Постоянен срок
7	Анализира ситуации, описани в Дневника за случаите на тормоз и определя необходимостта от индивидуална работа по случай сученик (чиято координация се осъществява от педагогическия съветник).	Отг. Е. Тодорова	Постоянен срок
8	Съхранява Дневника за описване на ситуации на тормоз и съпътстващата документация по случаите.	Отг. Н. Билковска	Постоянен срок
9	Извършване оценката на тормоза между учениците – допитване до учениците чрез въпросник	Отг. Е. Тодорова	Януари 2026
10	Анализ и обобщаване на резултатите от оценката.	Отг. Е. Тодорова	Февруари 2027
11	Запознаване с обобщените резултати и обсъждане на необходимостта от предприемане на конкретни действия.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмаль	Февруари 2027
12	Изготвяне на годишен отчет на Координационния съвет до директора на училището.	Отг. Е. Тодорова	Срок 30.06.2027г

IV. Дейности по превенция и интервенция на ниво училище (по посока създаване на общоучилищни правила и процедури);

1	Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с възрастовите групи, тематично разглеждащи: превенция на тормоза и правата и задълженията на учениците.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмаль	Срок 27.11.2026г.
---	---	-------------------------------	-------------------

2	Контрол по спазване на етичен кодекс на училищната общност.	Отг. В. Танчев	Постоянен срок
3	Внасяне на промени в Правилника за дейността на институцията при необходимост.	Отг. Н. Билковска	Постоянен срок
4	Подобряване на системата от дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.	Отг. В. Танчев	Постоянен срок
5	Повишаване квалификацията на педагогическия персонал и запознаване с функциите и компетентностите на органите по закрила на детето.	Отг. Е. Тодорова	До декември 2026
6	Информирание и актуализиране на информацията за наличните ресурси в общността.	Отг. В. Танчев	Постоянен срок
7	Регламентиране в длъжностните характеристики на педагогическия и непедагогически персонал на задължението за уведомяване по чл.7, ал.1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето (ЗЗД).	Отг. Г. Бошнакова	31.12.2026г.
8	Предоставяне на психологическа подкрепа на учениците – жертва на насилие или въввлечени в родителски конфликт.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмалъ	Постоянен
9	Работа по случай с дете – жертва на насилие или въввлечено в родителски конфликт.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмалъ	Постоянен
10	Бърза навременна намеса за дете в риск от кибертормоз и предаване на сигналите на компетентните институции.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмалъ	Постоянен
11	Превенция на ПАВ.	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмалъ	Целогодишно
12.	Развиване на себепознания, емпатичност и чувствителност у подрастващите и повишаване на културата на общуване. Подобряване на благополучието на децата, развиване на социално емоционалните умения и подобряване на тяхното психично	Отг. Е. Тодорова, Н. Крохмалъ	Целогодишно

здраве, с цел превенция/намаляване на насилието между тях.		
--	--	--

IV. Дейности по превенция и интервенция на ниво клас (под формата на обучителни дейности и занятия с класа)

1. Използване на възможностите на часа на класа за разглеждане на примерни теми:

- Уча се да разпознаваме емоциите си и как да ги овладявам;
- Как да игнорираме обидни думи;
- Асертивност - отстоявам се, зачитайки другия;
- Недопустимите шеги в училище;
- Правила на групата. Емоции и чувства;
- Аз и другите – толерантността;
- Ползотворното общуване;
- Човешките добродетели;
- Авторитетът - сигурност, от която се нуждаем;
- Кибертормоз и как да се предпазим от него;
- Как да прекратим конфликтна ситуация;
- Техники за преодоляване на стреса;
- Авторитетът - сигурност, от която се нуждаем;
- Доброто в мен – доброто в другите;
- Стратегии за мирно разрешаване на конфликтни ситуации, когато някой говори за теб неверни неща. Начини за реакция.

2. Обсъждане между учениците и учителя на групата/класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем. Съвместни действия между класен ръководител или учител и педагогически съветник.

3. Предоставяне на материали по темата за превенция на тормоза в електронната библиотека в секцията за теми за гражданско образование.

4. Използване на посредник при разрешаване на конфликта.

5. Насочване към допълнителни извънкласни и извънучилищни форми на обучение на учениците, застрашени от противообществени прояви с цел превенция на проблемното поведение.

6. Използване на подход, чрез работа с връстници-ментори (медиатори при разрешаване на конфликти).

7. Провеждане на тематични родителски срещи.

8. Разговори и беседи с родители и близки на учениците, застрашени от противообществени прояви.
9. Провеждане на индивидуални консултации с деца, понасящи или извършители на тормоз.
10. Взаимодействие на родители и учители при решаване на конфликти между ученици.
11. Включване на родители и близки на проблемни ученици в мероприятия и дейности на класа и училището с цел приобщаването им към училищния живот и ангажирането с живота на децата им в училище.
12. Организиране и провеждане на беседи от инспектори от ДПС - 4РПУ.
13. Включване на учениците, участвали в противообществени прояви, в извънкласни мероприятия и дейности, организирани от училището, съгласно Правилника за дейността на училището.

VII. Осъществяване на потока на информация във връзка със съмнения за тормоз по реда, посочен по-долу:

На първо ниво „Нарушаване на правилата“:

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници
2. Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя.

На второ ниво „Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-сериозни последици - тормоз“:

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
2. Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка, директорът подава сигнал от името на институцията до Отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) и/или полицията и инициира работа по случая.
3. Уведомяване на родител.

На трето ниво „Системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, за който и да е от участниците в ситуацията.“

1. Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.
2. Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към ОЗД и/или полицията.
3. Уведомяване на родител. Инициране на работа по случай, включително насочване на случаи към външни служби. При случаи от трето ниво, както и по преценка, при случаи от второ ниво, незабавно се уведомява Отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) и/или полицията. Работа по случай с дете се иницира със становище от Координационния съвет в училището, а при кризисна ситуация, ако не се свика Координационен съвет, се прилага механизъм за работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие като психологът следва да иницира работа по случай с детето в училището.

Всеки служител в училището е длъжен при установяване на случай на насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на институцията. Съгласно Закона за закрила на детето (чл. 7, ал. 1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане“, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. Съгласно ал. 2.

„Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна”.

VIII. Документиране на ситуации, както следва:

Първо ниво - нарушаване на правилата не се регистрират.

Второ ниво – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или насилие с по-сериозни последици – тормоз - ситуацията на тормоз се описва в дневника за ситуации на тормоз и се предприема работа по случая. Възстановяване на щети при наличие на такива.

Трето ниво – системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето за които и да е участници в ситуацията – ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в дневника за случаи на тормоз, както по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона за закрила на детето, Наредбата за приобщаващото образование, Закона за предучилищното и училищното образование VIII.

XI. Класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия

1. При идентифициране на случаи на насилие и тормоз на деца/ученици в училището, директорът на институцията следва да бъде незабавно уведомен. От страна на институцията сигналът се подава от директора.
2. Всеки член на институцията, който е станал свидетел на ситуация на насилие и тормоз, е длъжен незабавно да уведоми ОЗД и/или полицията. Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.
3. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в институцията може да проведе консултация, като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с консултант на телефон: 116 111, а в ситуации на кибернасилие и кибертормоз - с Националния център за безопасен интернет на телефон: 124 123 или чрез сайта: www.safenet.bg. Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111, която работи 24 часа в денонощието. Линията е с

национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. В случаи, касаещи насилие и тормоз в интернет (кибернасилие и кибертормоз), сигнал може да се подава към Националния център за безопасен интернет. Към центъра функционира консултативна линия, отворена в работните дни между 10,00 и 16,00 часа на телефон: 124 123, имейл: helpline@online.bg и чат в сайта: www.safenet.bg. Консултациите на линията са анонимни и на нея могат да се свързват както деца, така и професионалисти и родители. Сигнал може да бъде подаден и към националния телефон за спешни повиквания: 112. Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл.10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.

4. При предприемане на индивидуална работа по случай с ученик на базата на направения анализ, координирането на работата се осъществява от педагогическия съветник. Информацията за вписаните в Дневника случаи на училищен тормоз се съхранява при зам. директора на училището – Н. Билковска.